

В.В. Захаров, канд. юрид. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

МІЖНАРОДНЕ ЕКОНОМІЧНЕ ПРАВО ЯК ОСНОВА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В УКРАЇНІ – ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ПРАВОВОЇ ОСВІТИ

Глобалізаційні процеси, посилення міжнародної економічної та політичної інтеграції є визначальною характеристикою сучасної світової економіки. Забезпечення національної конкурентоспроможності у глобальному масштабі, визначення найбільш проблем економічного розвитку і напрямів їх вирішення стають для кожної країни дедалі гострішими. А отже, виникають об'єктивні передумови для правового регулювання цієї сфери.

Міжнародне економічне право – це особлива галузь міжнародного публічного права в розумінні як система принципів та норм, що регулюють міжнародні відносини у сфері забезпечення економічних інтересів держав та інших суб'єктів міжнародного права, встановлюють та гарантують економічні права учасників міжнародного економічного співробітництва юридичних та фізичних осіб. Воно є свідомим узгодженим впливом держав на їх розвиток у потрібному напрямі, незамінним інструментом організації міжнародних економічних відносин. У міжнародному праві діють два методи – колізійний (передбачає застосування права однієї з договірних держав) та матеріально-правовий (він є сукупністю засобів регулювання торговельних звичаїв, судової та арбітражної практики).

Основним міжнародного економічного права є міжнародні договори, норми та принципи, що регулюють міжнародні економічні відносини, можуть міститися не лише в міжнародних економічних договорах.

Так, Статут ООН містить розділ IX «Міжнародне економічне і соціальне співробітництво» і розділ X «Економічна і соціальна рада», де закріплені основні принципи та норми щодо розвитку міжнародного економічного, промислового та науково-технічного співробітництва держав.

Важливу роль як джерело міжнародного економічного права відіграють резолюції Генеральної асамблеї ООН, зокрема Декларація про встановлення нового міжнародного економічного порядку, Програма дій щодо встановлення нового економічного порядку.

Хартія економічних прав і обов'язків держав прийнята у 1974 році, Лімська декларація про промисловий розвиток і співробітництво, прийнята на конференції ООН з промислового розвитку в 1975 році.

Прикладами багатосторонніх міжнародних економічних договорів є генеральна угода про тарифи та торгівлю (ГАТТ), міжнародні конвенції про умови торгівлі, статuti та інші установчі акти міжнародної організації, в яких бере участь Україна.

У 1969 році було прийнято Віденську конвенцію про право міжнародних договорів, яка стосується договорів, укладених між державами. Вона набула чинності в 1980 році і значною мірою кодифікувала цю галузь міжнародного права, детально регламентувала всі стадії укладення договору. Україна є учасницею цієї конвенції.

Важливе місце в здійсненні договірної правоздатності держав займають норми їх внутрішнього права, як правило, такі норми містяться в конституціях, а також деякі держави прийняли спеціальні нормативні акти, що стосуються відповідної компетенції державних органів стосовно укладення, виконання і припинення дії міжнародних договорів та інших питань.

Насамперед, тут доцільно відзначити Закон України «Про міжнародні договори України» (2004 р.), який ґрунтується на загальноновизначених нормах права міжнародних договорів. Законі України «Про дії міжнародних договорів на території України» (1991 р.).

Будь-який об'єкт матеріального права може бути об'єктом міжнародного договору. Самі держави визначають, що є об'єктом міжнародного договору, проте вони утримуються від того, щоб об'єктом договорів були питання, що становлять внутрішню компетенцію держав.

Як впливає з Віденської конвенції 1969 року «Кожна держава володіє правоздатністю укладати договір» (ст. 6). У свою чергу правоздатність міжнародної організації укладати міжнародні договори реалізується правилами цієї організації, зокрема установчими актами цієї організації, прийнятими відповідно до них рішеннями і резолюціями, а також сталою практикою цієї організації (ст. 1.6 Віденської конвенції 1986 року).

Необхідно наголосити, що за період незалежності в Україні проведена величезна робота як з проведення у відповідність до норм міжнародного, зокрема економічного права, свого законодавства та прийняття нового з урахуванням принципів міжнародного права, вимог Венеціанської конвенції.